

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 141

van **FREYA PERDAENS**

datum: 20 mei 2022

aan **BENJAMIN DALLE**

VLAAMS MINISTER VAN BRUSSEL, JEUGD, MEDIA EN ARMOEDEBESTRIJDING

Beelden van kinderen op sociale media - Sensibilisering

De UGent lanceerde recent de website 'magdisonline.be'. Op die website verzamelen ze concrete tips voor ouders om hun kinderen veilig af te beelden op sociale media. Maar ook influencers kunnen er informatie vinden over hun rechten en plichten.

Een nobel initiatief. Kinderen zijn vaak nog te weerloos om hun mening te geven over het online zetten van foto's waarop zij voorkomen. Bovendien vergeet het internet weinig tot niks, dus de kans dat de beelden voor andere, minder koosjere zaken worden gebruikt, is nooit uit te sluiten.

Gevaren van sociale media zijn natuurlijk niet nieuw en dit initiatief van de UGent is niet het eerste initiatief ter zake.

1. Welke organisaties bieden opleidingen en infomomenten aan om ouders en jongeren over deze thematiek te sensibiliseren? Hoeveel van dergelijke opleidingsmomenten gaan er zo door?
2. Kan er een inschatting gemaakt worden van hoeveel mensen hierdoor bereikt worden?
3. Zal de minister het initiatief van de UGent betrekken in zijn beleid rond deze materie?

**Vlaams
Parlement**

ANTWOORD

op vraag nr. 141 van 20 mei 2022

van **FREYA PERDAENS**

1. Verschillende organisaties en instanties verzorgen workshops over sociale media en potentiële risico's. Sommige workshops hebben het hoofdzakelijk over deze thema's (bv. het aanbod van de Gezinsbond voor ouderavonden via <https://www.veiligonline.be/>, vorming rond cyberpesten van Tumult vzw), sommige raken deze thema's aan in de rand van een ander thema (bv. de workshops over relaties en seksualiteit bij Pimento vzw). Er is geen limitatieve of volledige lijst van organisaties die zulke opleidingen of workshops aanbieden, maar we kunnen wel een aantal lijnen identificeren:
 - Er is aanbod dat voorzien wordt of aangestuurd wordt door Mediawijs, het Vlaamse Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid.
 - De Schaal van M (www.DeSchaalvanM.be) is een uitgebreid aanbod van Mediawijs in samenwerking met Ketnet voor het lager onderwijs dat voornamelijk focust op verantwoord sociale media-, smartphone- en gamegebruik. De kern van het aanbod is een jaarlijkse campagneweek voor 5de en 6de leerjaar, waarbij de leerlingen elke dag een uur werken aan dit thema. Elke dag wordt ingeleid door een speciale aflevering van een Ketnetserie en de bijbehorende lessen bestaan uit uitdagingen, quizzen, klasdebatten, etc. Leerlingen kunnen extra punten verdienen door een keukentafelgesprek met hun ouders aan te gaan. Daarnaast zijn er extra lessen en een werkboekje voor het 5de en 6de leerjaar om tijdens het jaar aan de slag te gaan. En er zijn ook werkboekjes voor het 1ste en 2de leerjaar en het 3de en 4de leerjaar.
 - Het aanbod voor secundair onderwijs bestaat hoofdzakelijk uit EDUbox'en, een educatief format ontwikkeld in samenwerking met VRT. Een EDUbox bevat een uitdagende les over een specifiek thema, waarbij de leerlingen in groepjes zelfstandig de les kunnen doorlopen. Er zijn zo EDUbox'en over Nepnieuws, AI, Sociale Media, Datajournalistiek, Identiteit en Wij-Zij-denken. Op de planning staan ondertussen EDUbox'en over Cybersecurity, Sexting & Consent, Privacy en de Europese verkiezingen.
 - MediaNest.be is de website van Mediawijs voor ouders, waar tips over allerlei thema's binnen mediaopvoeding, waaronder sociale media en privacy, aangeboden worden. MediaNest bestaat ook in boekvorm (Van Emoji's tot Sexting. Opvoeden in een MediaNest) en er zijn partnerschappen met Kind&Gezin om tijdens hun consultaties folders mee te geven, met de Gezinsbond om hun begeleiders mee op te leiden, met Linc om workshops te geven en met Ligo (Basiseducatie) om lessen op maat van kwetsbare gezinnen op te nemen in hun aanbod.
 - Het Mediamenu van Mediawijs (<https://www.mediawijs.be/nl/mediamenu>) is een verzameling van workshops van andere organisaties, waar Mediawijs aan meewerkte en die Mediawijs zo bekendmaakt. Jaarlijks geeft Mediawijs een aantal van die workshops gratis weg om het Mediamenu meer in de kijker te zetten. Op dit moment bevat het Mediamenu de vormingen: Squeeze: serious game over online identiteit en sociale media (JES vzw), Cyber-scan: spel om een cyberpestbeleid te ontwikkelen (De Aanstokerij vzw), Cybersense: workshop over online weerbaarheid en cyberpesten (Pimento vzw), Weerbaarheid op het web (Pimento vzw), (Online) vorming: hoe reageer je op haatspraak? (Tumult vzw), Smart-e: gamend aan de slag

met mediawijze thema's (Link in de Kabel vzw), rePresent: workshop over de representatie van jongeren in de media (StampMedia vzw), EDUbox nepnieuws: educatieve tool (StampMedia vzw), Iedereen Journalist: workshop over hoe nieuws gemaakt wordt (StampMedia vzw), Leren met beelden: workshop over beeldtaal (Kijk vzw), Training in beeld: workshop over fotografie met een smartphone of tablet (Kijk vzw), Kritikat kindersalon: een filosoof in je klas die samen met de kinderen nadenkt over fake news en drogredenen (Odisee), Kritikat leerkrachten: een korte opleiding voor leraren over kritisch denken in de klas (Odisee), What's New: een interactieve rondleiding met app in het Kazerne Dossin museum (Kazerne Dossin), Mediawijze opvoeding: vorming over mediaopvoeding (Linc vzw), Veilig online: vorming over online media in het gezin (Gezinsbond vzw), AI – slimme technologie: (online) vorming over artificiële intelligentie (Brightlab - RVO), Vlaminggem: starten met openbare computerruimtes (Digidak - Blenders)

- Ten tweede geven organisaties ook vorming of andere workshops die niet uitgewerkt werden met Mediawijs, bijvoorbeeld:
 - Child Focus: <https://childfocus.be/nl-be/Vorming/Professionals/Clicksafe>)
 - Mediaraven (<https://www.mediaraven.be/workshops>): in de workshop voor kinderen en jongeren "surfen met een helm op" (zowel binnen vrije tijd als in onderwijs), staat het thema "bewustzijn over wat je zelf deelt" centraal. Tevens wordt met kinderen en jongeren gepraat over wat hun ouders over hen delen (sharenting), wat ze daar zelf van vinden en hoe ze daar thuis afspraken over maken. Mediaraven stimuleert ook scholen om naast het afnemen van een workshop voor de leerlingen, ook een avond voor ouders te organiseren. Zo kan Mediaraven dezelfde thema's aan bod laten komen, maar dan specifiek op maat van ouders die meer willen weten over de digitale leefwereld van hun kinderen.
 - Ten derde geven leerkrachten in het onderwijs ook allerlei lessen met eigen materiaal en met methodes van educatieve uitgeverijen. In het relatief nieuwe vak Mens en Samenleving in het vrije onderwijs zit er bv. vaak een lessenreeks over smartphonegebruik.
 - Ten slotte zijn er ook nog freelance initiatieven die vorming over deze thema's voorzien, zoals Digisaurus (<https://www.digisaurus.be/>) of Internetvaardig (<https://internetvaardig.be/>)
2. Zoals u uit de bovenstaande niet-limitatieve opsomming kan afleiden, is het onmogelijk om na te gaan hoeveel workshops nu juist hoeveel mensen bereiken. Mijn administratie beschikt wel over een aantal resultaten op basis van onderzoek alsook losse cijfergegevens:
- In het jongste Apestaartjarenrapport werd aan kinderen en jongeren gevraagd over welke thema's ze op school les hadden gekregen. We geven hieronder de cijfers van kinderen en jongeren die over die thema's zegden geen les te hebben gekregen. Specifiek over online privacy gaven 28% van de jongeren uit het secundair onderwijs aan daar geen les over te hebben gekregen. 72% van de 12-18-jarigen kreeg hierover wel al les.

	KINDEREN	JONGEREN
Sociale media	48%	18%
Games	54%	57%
Online privacy	51%	28%
Sexting	79%	51%
Cyberpesten	61%	29%
Nieuws en nepnieuws	44%	29%
Reclame en influencers	58%	44%
Balans in schermtijd	63%	54%

Tabel 13: Aantal kinderen en jongeren dat 'nooit' antwoordt op de vraag 'Hoe vaak besteedt jouw school aandacht aan lessen rond ...?'

- Aan de wedstrijdweek van De Schaal van M doen jaarlijks zo'n 30.000 leerlingen van het 5de en 6de leerjaar actief mee. Dat is zo'n 25% van die doelgroep.
- Sinds de start van deze legislatuur (september 2019) gingen naar schatting zo'n 888.766 leerlingen van het secundair onderwijs aan de slag met een EDUbox over nepnieuws, polarisering, identiteit en sociale media van VRT en Mediawijs en hun partners. Dit getal is een inschatting op basis van het aantal bestellingen, downloads en views van de interactieve versies van de EDUbox'en Sociale media, Identiteit, Wij-zij-denken en Nepnieuws tot eind 2021.
- Via het Mediamenu werden in 2021 40 workshops gegeven. Dit gaat enkel over de workshops die Mediawijs gratis weggeeft en daarvoor werd het volledige budget, dat Mediawijs specifiek daarvoor voorziet, gebruikt.
- Binnen het volledige Veilig online aanbod van de Gezinsbond (i.s.m. Child Focus) werd in 2021 en 2022 (tot nog toe) volgend aantal vormingen gegeven:
 - Internet en privacy. Voor ouders met kinderen van 6-16j
 - 2021: 6 vormingen - 93 ouders
 - 2022: 5 vormingen - 108 ouders
 - Schermtijd - Schermstrijd? Voor ouders met kinderen van 1-6j
 - 2021: 4 vormingen (nieuw thema sinds sept. 2021) - 60 ouders
 - 2022: 15 vormingen - 357 ouders
 - Deze cijfers zijn natuurlijk sterk beïnvloed door COVID 19, waardoor er (veel) minder offlinevormingen konden doorgaan. De Gezinsbond organiseerde ter compensatie webinars, waarbij in volgende 2 webinars aandacht ging naar sharenting:
 - Webinar 'Internet en privacy' - 8/10/2020 - 1.684 kijkers - Spreker: Wouter Depoortere (begeleider Veilig Online)
 - Webinar 'Foto's van je kind online delen' - 13/12/2021 - 380 kijkers - Spreker: Karen Linten (Mediawijs)
- Pimento haalde met de vier vormingen over dit thema (WOW (Weerbaar Op het Web) - vorming voor jongeren, WOW (Weerbaar Op het Web) - vorming volwassenen, Cybersense, Omgaan met sexting) in het schooljaar 2021-2022 30 workshops/vormingen met een bereik van 1811 deelnemers.
- Linc vzw haalde met hun vorming Mediawijze opvoeding (vaak in bibliotheken)
 - in 2022: 12 opleidingsmomenten (11 voor ouders, 1 voor professionals) met 47 ouders en 45 agogische begeleiders van mensen met een verstandelijke handicap als deelnemers.
 - in 2021: 9 opleidingsmomenten (6 voor ouders, 3 voor professionals): met 36 ouders als deelnemer.
- Tumult vzw gaf in 2021 een vorming rond cyberpesten aan 27 personen. In 2021 gaf de vereniging vier keer een sessie rond (online)haatspraak aan in totaal 65 personen en in 2022 werd deze vorming tot nog toe één keer gegeven aan 29 personen. Tumult bereikte met haar algemene vorming rond pesten - die niet

specifiek gericht is op online context maar waarbij men deelnemers o.m. preventief laat nadenken over wat men deelt op sociale media – in 2021 in totaal 208 personen en in 2022 tot nog toe in totaal 84 personen.

- Mediaraven noteert in 2021 voor haar workshop voor kinderen en jongeren “surfen met een helm op” (zowel binnen vrije tijd als in onderwijs 52 boekingen, met een gemiddeld bereik van telkens 20 deelnemers. In 2022 werd de workshop al 34 keer geboekt. Zoals gesteld heeft Mediaraven ook een aanbod dat scholen kunnen boeken op maat van ouders die meer willen weten over de digitale leefwereld van hun kinderen. In 2021 noteert de vereniging voor dit aanbod 3 boekingen, met een gemiddeld bereik van 25 ouders per boeking. In 2022 noteert Mediaraven tot nog toe voorlopig 18 boekingen voor deze vorming en daarmee een voorlopig bereik van 400 à 500 ouders.
3. De onderzoekers van de Universiteit Gent die het project magdtonline trekken, zijn van in het begin betrokken bij de opmaak van de influencer code. In samenwerking met de Artevelde Hogeschool hebben zij de bevraging bij 179 influencers uitgevoerd op mijn vraag. De bevraging peilde naar de kennis van de influencers over de bestaande regelgeving, de manier waarop influencers communiceren over relevante maatschappelijke thema's en er werd nagegaan in hoeverre influencers nood hebben aan een deontologische code en hoe die er dan precies moet uitzien. Nadien hebben we verschillende malen beroep gedaan op hun expertise voor relevante topics. De influencer code zal zeker verwijzen naar de website 'magdtonline.be'.